

پیروزمند، علیرضا، ۱۳۴۴ -	سرشناسه
رابطه منطقی دین و علوم کاربردی / علیرضا پیروزمند.	عنوان و نام بدیدآور
قم: کتاب فردا، ۱۳۹۳.	مشخصات نشر
۳۰۴ ص.: جدول، نمودار.	مشخصات ظاهری
علم دینی؛ ۷.	فروست
۱۰۰۰۰۰ ریال: ۲۵-۰۱-۶۳۷۵-۶۰۰-۹۷۸	شابک
فیبا	وضعیت فهرست نویسی
علم و دین	موضوع
BL۲۴۰/۲/پ۹۴۲ ۱۳۹۳	رده بندی کنگره
۲۹۱/۱۷۵	رده بندی دیویی
۳۵۱۶۷۷۹	شماره کتابشناسی ملی

www.ketab.ir

رابطه منطقی

دین و علوم کاربردی

روابطه منطقی دین و علوم کاربردی

عالم‌رضا پیروزمند

ناشر: کتاب فردا

مشخصات نشر: چاپ اول بهار ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ: باقری

ویراستار: رضا بیات

طراح جلد: مصطفی الهامی

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۷۵-۲۵-۰

قم، خیابان معلم، میدان روح الله،

نیش کوچه ۱۷، پلاک ۳ او

تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۳۹۲۷۱

صندوق پستی: ۸۱۳۷-۳۷۱۵۵

کتابخانه
میراث

نوزیع: کتاب فردا: ۰۲۵-۳۷۷۴۶۹۹۲

آفتاب پنهان: ۰۹۱۹۲۵۱۱۰۳۶

دفتر نشر معارف: ۰۲۵-۳۷۷۴۴۶۱۶

www.BookRoom.ir

پانوی: کتاب فردا

فروش اینترنتی

کتاب: حقوق مدنی و حقوق جزا

برای ناشر معارف است.

- ۵۹ ج) نقد مشترک انواع واردات اطلاعات
۶۵ د) بیان شیوه صحیح واردات اطلاعات
۶۷ ۴. تحقیق و توسعه (R&D)
۶۷ ۴-۱. طرح و نقد شیوه تقلیدی تحقیق
۶۹ ۱. استراتژی تهاجمی
۶۹ ۲. استراتژی تدافعی
۶۹ ۳. استراتژی تقلیدی
۷۰ ۴. استراتژی وابسته
۷۱ ۵. استراتژی سنتی
۷۴ الف) متناسب نبودن تحقیقات با نیاز واقعی جامعه
۷۵ ب) تقلیدی بودن روش تحقیق
۷۷ ج) خنثی فرض کردن علوم
۷۸ ۲-۴. ب) نهاد روش تأسیسی در تحقیق
- رساله دوم: بررسی نظریات پیرامون رابطه دین و علم / ۸۱
۱. تاریخچه اجمالی / ۱۳
۲. قلمرو سرپرستی دین / ۹۳
- ۹۳ ۲-۱. پنج نظریه پیرامون انتظار از دین
۹۳ الف) عدم انتظار از دین
۹۶ ب) دین بیانگر احکام سبلیک در امور فردی و معنوی
۱۰۲ ج) دین بیانگر احکام حقیقی در امور فردی و معنوی
د) دین بیانگر احکام حقیقی در امور فردی و احکام اجتماعی از طریق
۱۰۴ تنفیذ ولی فقیه
۱۰۵ ه) دین بیانگر احکام حقیقی در امور فردی و اجتماعی
۱۰۶ ۲-۲. نقد چهار نظریه پیرامون انتظار از دین
الف) مبانی نقد
۱۰۶ ب) نقد نظریه اول
۱۱۱ ج) نقد نظریه دوم
۱۱۲ د) نقد نظریه سوم
۱۱۳ ه) نقد نظریه چهارم
۱۱۷ و) اثبات نظریه پنجم
۱۱۹

۳. نظریاتی پیرامون انتظار از علم/۱۲۳

- ۱۲۳ ۳-۱. تبیین محل نزاع در مبحث علم
۱۲۸ ۳-۲. طرح چهار نظریه پیرامون انتظار از علم
۱۲۸ الف) علم، انعکاس جبری عالم ماده در ذهن
۱۳۰ ب) علم، صورت حاصل از شیء در نفس
۱۳۴ ج) علم، ابزار تصرف و سلطه بر طبیعت
۱۳۹ د) علم، نظام مفاهیم کاربردی در جهت مادی یا الهی
۱۴۴ ۳-۳. نقد سه نظریه پیرامون انتظار از علم
۱۴۴ الف) نقد نظریه اول
۱۴۷ ب) نقد نظریه دوم
۱۵۳ ج) نقد نظریه سوم
۱۵۸ د) اثبات نظریه چهارم

۴. احتمالاتی پیرامون رابطه علم و دین/۱۶۳

- ۱۶۳ ۴-۱. تولید بیست احتمال مفروض با ترکیب مبانی علم و دین
۱۶۶ ۴-۲. بررسی هفت احتمال اصلی از بین بیست احتمال
۱۶۹ الف) تکامل دیالکتیکی معرفت دینی و معرفت علمی در احتمال ۱
۱۷۱ ب) عدم ارتباط معرفت دینی و معرفت علمی در احتمال ۲
۱۷۱ ج) تعارض معرفت دینی و معرفت علمی در احتمال ۳
۱۷۳ د) عدم ارتباط معرفت دینی و معرفت علمی در احتمال ۴
۱۷۵ هـ) تعارض معرفت دینی و معرفت علمی در احتمال ۵
۱۷۶ و) تعارض معرفت دینی و معرفت علمی در احتمال ۶
۱۷۸ ز) تکامل الهی معرفت دینی و معرفت علمی در احتمال ۷

رساله سوم: بررسی نظریاتی پیرامون روش تولید علم کاربردی/۱۸۵

مدخل/۱۸۷

۱. روش دیالکتیکی/۱۸۹

- ۱۸۹ ۱-۱. توضیح اجمالی روش دیالکتیکی
۱۹۱ ۱-۲. مبانی معرفت شناختی روش دیالکتیکی
۱۹۲ ۱-۳. معیار صحت قوانین علمی در روش دیالکتیکی
۱۹۲ ۱-۴. نقد روش دیالکتیکی

۲. روش استقرایی / ۱۹۹
- ۱۹۹ ۲-۱. توضیح اجمالی روش استقرایی
- ۲۰۱ الف) استقرای قیاسی
- ۲۰۴ ب) استقرای احتمالی
- ۲۱۴ ۲-۲. مبنای معرفت‌شناختی روش استقرایی
- ۲۱۶ ۲-۳. معیار صحت قوانین علمی در روش استقرایی
- ۲۱۷ ۲-۴. نقد روش استقرایی
- ۲۱۷ الف) نقطه ضعف‌های روش استقرایی
- ۲۲۳ ب) علت استقرایی نبودن روش علوم
- ۲۲۴ ۱. تاریخ علم و عملکرد علما
- ۲۲۴ ۲. قدرت پیش‌بینی در علوم موجود
- ۲۲۵ ۳. قدرت تولید مصنوعات جدید
- ۲۲۵ ۴. اجتماعی شدن تولید علم
- ۲۲۷ ج) اشاره به ضعف دیگر توجیهات مدافعین استقرا
۳. روش فرضی - استنتاجی (نظریه) / ۲۳۱
- ۲۳۱ ۳-۱. توضیح اجمالی روش فرضی - استنتاجی
- ۲۳۲ الف) وظیفه نظریه
- ۲۳۶ ب) وابستگی نظریه به اصل موضوع در معیار صحت
- ۲۳۷ ۱. ضرورت اصول موضوعه در نظریه
- ۲۴۰ ۲. ارتباط یافتن علوم از طریق اصول موضوعه
- ۲۴۱ ۳. تأثیر روحی، عقل و حس در تعیین اصول موضوعه
- ۲۴۴ ۴. بعضی شرایط اصول موضوعه
- ۲۴۵ ج) اشاره به انواع مدل فرضی - استنتاجی
- ۲۴۶ ۳-۲. مبنای معرفت‌شناختی روش فرضی - استنتاجی
- ۲۴۸ ۳-۳. معیار صحت قوانین علمی در روش فرضی - استنتاجی
- ۲۴۸ الف) اثبات‌پذیری و نقد آن
- ۲۵۶ ب) ابطال‌پذیری و نقد آن
- ۲۶۵ ج) پیش‌رونده بودن و نقد آن
- ۲۶۹ د) اشاره به پنج احتمال دیگر و بررسی آن‌ها
- ۲۷۵ ه) کارایی در جهت و ویژگی‌های آن
- ۲۷۵ ۱. منحصرنمودن معیار فوق به علوم تجربی
- ۲۷۷ ۲. جدا نشدن صحت از حقایق

فهرست ■ ۹

- ۲۷۷ ۳. توسعه یاب بودن کارایی در جهت
۲۷۹ ۳-۴. نتیجه گیری: ضرورت پایه ریزی علوم کاربردی بر مبنای معارف دینی

جمع بندی / ۲۸۳

- ۲۸۷ پی نوشت ها / ۲۸۷
۲۸۹ راهبرد توسعه اجتماعی
۲۹۰ رابطه دین و علم
روش تولید علوم کاربردی

غایه / ۲۹۲

www.ketab.ir

پیش‌گفتار

کتاب حاضر شامل مسعشی است که از دیرباز مورد توجه صاحب نظران بوده و در تاریخ علم و دین، با تعبیر مختلفی از آن یاد شده است؛ عناوینی همچون چیستی رابطه «وحی و عقلا و احس»، رابطه «علم و ایمان»، «دین و توسعه»، «دانش و ارزش»، «هست و باید»، «سنت و تجدد»، «معرفت دینی و معرفت علمی» و یا مباحثی همچون رابطه «کارشناسی و فقهت»، «حوزه و دانشگاه» و امثال آن، همه جلوه‌های مختلف از یک پرسش واحدند که در این مجموعه تحت عنوان رابطه منطقی دین و علوم کاربردی بررسی می‌شود.

در عین قدمت این بحث، همواره حوادث تاریخی و تأثیرات اجتماعی حاصل از اظهار نظرهای مختلف در این موضوع، منشأ طراوت و تازگی آن بوده است. از نظر تاریخی، گاهی عالمان بی‌دین زمام امور را به دست گرفته‌اند و گاهی دین‌داران بی‌علم؛ گاهی نیز هر دو گروه در کنار هم قرار گرفته‌اند. این وقایع تاریخی که در جای خود تحلیل خواهد شد، باعث می‌شود هر از گاهی این قبیل پرسش‌ها به امید یافتن پاسخی روشن‌تر و

کارگشای دوباره مطرح گردد. علاوه بر این تأثیرات علمی و اجرایی هرگونه نتیجه‌گیری در این بحث نیز مانع بی‌توجهی به آن شده است.

این بحث در ایران نیز دارای سابقه است، اما در بررسی آن همواره دو ضعف عمده به چشم می‌خورد؛ اول اینکه معمولاً به ترجمه و تکرار حرف دیگران اکتفا شده است؛ دوم اینکه حرف نو و بدیع در این موضوع کمتر تحمل شده است که چنین امری برای رشد فرهنگی هر جامعه، آفتی مهلک محسوب می‌شود.

آنچه در جامعه محسوس است، برخورد عجولانه با چنین حرف‌های جدیدی است که ضرورتاً تأمل همراه با تحمل را می‌طلبد. پسندیده‌تر آن است که قبل از هر نوع موضع‌گیری، مطلب طرف مقابل خود را به دیده انصاف نگریست تا اگر اشکالات کمتری رویو بود و در عرصه تکامل الهی جامعه مؤثرتر، آن را بدین‌فک و اگر کلامی سخیف بود با متانت پاسخ گفت.

در این کتاب اهتمام بر آن است تا بر مبنای اساسی را که غالباً با سرعت از آن عبور می‌شود، مجدداً طرح کنیم و پیرامون آن به تأمل بنشینیم؛ آیا دین برای توسعه اجتماعی بشر برنامه دارد، یا محدود به امور فردی است؟ محدوده کارآمدی دین کدام است؟ تحقق این حقیقت که دین، قدرت اداره حکومت را دارد، چه لوازمی می‌طلبد؟

در طرف مقابل، کارآمدی علوم کاربردی در چه حد است؟ اساساً محتوای این علوم در قرون اخیر با سده‌های قبل چه تفاوتی کرده است؟ علت رشد سریع آن چه بوده است؟ چه کسانی، با چه شیوه و ضابطه‌ای هدایت تولید و توسعه علوم را به عهده دارند؟ رابطه علم و تکنولوژی چیست؟ رابطه معرفت علمی و معرفت دینی چگونه است و آیا با یکدیگر مرتبطند؟ استفاده از علوم کاربردی، چه قیود و شرایطی می‌تواند داشته

باشد؟

دانشگاه‌ها و حوزه‌ها در پاسخ‌گویی به نیازهایی که به برکت نظام جمهوری اسلامی به وجود آمده است، چه وظیفه‌ای دارند؟ آیا باید همچنان به تکرار حرف گذشتگان بسنده کنند و هرچه را دیگران به عنوان شاخصه رشد و توسعه سیاسی، فرهنگی و اقتصادی معرفی کرده‌اند، با الفاظی زیباتر و رساتر بیان نمایند؟ آیا غیر از این است که در راستای توسعه نظام اسلامی تنسک به هر مرحله، منافعی عبودیت و تقرب است؟ آیا هرچه را دیگران علمی و معتبر دانستند، باید چشم‌پسته پذیرفت، یا باید وابستگی تمام به هدف و غایت امر که پرستش خدای متعال است، دائماً بزره‌ای مختلف را، ولو در مرتبه مفاهیم، بررسی کرد و در صورت معارضت آن‌ها را کنار گذاشت؟ اگر چنین است، شاخصه‌ها و نتایجی که متناسب با ماصدع‌الی اسلام است و باید به دنبال آن بود، به صورت جزئی کدام است؟ «اطلاعات» متناسب برای رسیدن به آن چیست؟ «روش» تولید یا گزینش آن کدام است؟

به اعتقاد ما، گره ناگشوده اسلامی شدن دانشگاه‌ها نیز عمدتاً با پاسخ روشن به پرسش‌های فوق باز خواهد شد. اگر ثابت شود که علم کاربردی در بستر فرهنگ انحرافی رشد کرده و کاربرد اجتماعی آن را به ترویج همان فرهنگ وابسته است، اسلامی شدن دانشگاه‌ها را نباید تنها در تغییر عناصر، اعم از مدیر، استاد و دانشجو جست‌وجو کرد. بلکه آنچه مهم‌ترین نقش را در تحول بنیادین دانشگاه‌ها دارد، هماهنگ‌سازی علوم دانشگاهی با فرهنگ اسلامی و انقلاب اسلامی است.

إن شاء الله این کتاب در موضع خود با اعتقاد بر اینکه اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله پیام‌آور صحیح‌ترین و مترقی‌ترین نوع تکامل و توسعه فردی و اجتماعی برای بشر است، هرگونه نظریه‌ای را که در ابتدا یا انتها،

به طور صریح یا خفی با این اصل منافات داشته باشد، با استدلال طرد می‌کند و نظریه هماهنگ با آن را جایگزین می‌نماید.

متن حاضر شامل سه رساله پیرامون سه موضوع به ظاهر مجزا است که «ضرورت حاکمیت معرفت دینی بر علوم کاربردی» را دنبال می‌کند و اثبات می‌نماید که «باید تمدنی بر مبنای ایمان به خدای متعال و محقق نمودن دستورات او بنا نهاد و مجموعه علوم کاربردی در ساختن چنین بنایی نقش ممتازی دارند».

رساله اول تحت عنوان «بررسی نظریاتی پیرامون راهبرد توسعه»، پس از تعیین ابعاد توسعه اجتماعی، چهار احتمال را در این باره مطرح می‌کند و با ارزیابی این احتمالات، بر احتمال چهارم تأکید می‌نماید.

رساله دوم تحت عنوان «بررسی نظریاتی پیرامون رابطه دین و علم» به سه بخش تقسیم می‌گردد:

۱. بررسی پنج نظریه درباره «کارآمدی دین» و اثبات احتمال

پنجم همراه با نقد احتمالات دیگر؛

۲. بررسی چهار نظریه درباره «کارآمدی علم» و اثبات احتمال

چهارم همراه با نقد احتمالات دیگر؛

۳. بررسی هفت احتمال اصلی و اثبات احتمال هفتم همراه با

نقد احتمالات دیگر.

رساله سوم تحت عنوان «بررسی نظریاتی پیرامون روش تولید علوم کاربردی»، به طرح سه روش و اثبات روش سوم همراه با نقد دو روش دیگر می‌پردازد و در عین حال خصوصیات مورد نظر خود را در روش سوم بیان می‌نماید.

رساله اول برای عموم افراد آشنا به مسائل اجتماعی قابل استفاده است.

رساله دوم زیربنای ربط منطقی حوزه و دانشگاه را تشکیل می‌دهد. رساله

سوم بیشتر دانشگاهیان عزیز را مخاطب قرار می‌دهد و آنان را به دقت پیرامون روش تولید علوم کاربردی فرا می‌خواند.

در نقد نظریات، به جای آنکه در درون آن‌ها غور کنیم و پس از طرح، آن‌ها را نقد نماییم، با نگاه بیرونی، به نظریات مطرح در هر بحث خواهیم پرداخت. این روش به محقق این امکان را می‌دهد که به جای غرق شدن در کثرت مطالب، با سرعت بیشتری نظریات اصلی را استخراج کند و پس از ریشه‌یابی آن‌ها به نقدشان بپردازد و حتی در ارزیابی هر مسئله، دسته‌بندی‌های نوین و راهگشایی ارائه نماید.

بدین امید که توانسته باشیم در این موضوع گام مؤثری برداشته باشیم و راه را برای هدایت همه‌جانبه و تاریخی بشر با تعالیم انبیا و اولیای الهی علیهم‌السلام هموارتر نموده باشیم و قطب عالم امکان حضرت بقیه‌الله عجل‌الله‌فرجه، روح ملکوتی امام خمینی رحمه‌الله علیه و ارواح طیبه شهدا را مسرور و رهبر عظیم‌الشان انقلاب و مایه‌ایب امام زمان عجل‌الله‌فرجه حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای مدظله‌العالی را راضی نمود، باشیم.

إِنَّهُ وَلِيُّ النَّعَمِ

علیه‌السلام بیروزمند